

Kritisk lesing i høyere utdanning

Marte Blikstad-Balas
Universitetet i Oslo

«iKids»

«Digital native»

«Homo zappiens»

(Biesta, 2016; Blikstad-Balas, 2016; Brandtzæg, 2016; Elstad, 2016a; Elstad, 2016b; Samuel, 2017; Selwyn, 2009; Westlund & Bjur, 2014)

Digitale natives

Hva drev
studentene med
før de kom til
oss?

STUDENT 1

STUDENT 2

4 elever samtidig i tre uker (norsk, historie, religion og etikk)

STUDENT 3

STUDENT 4

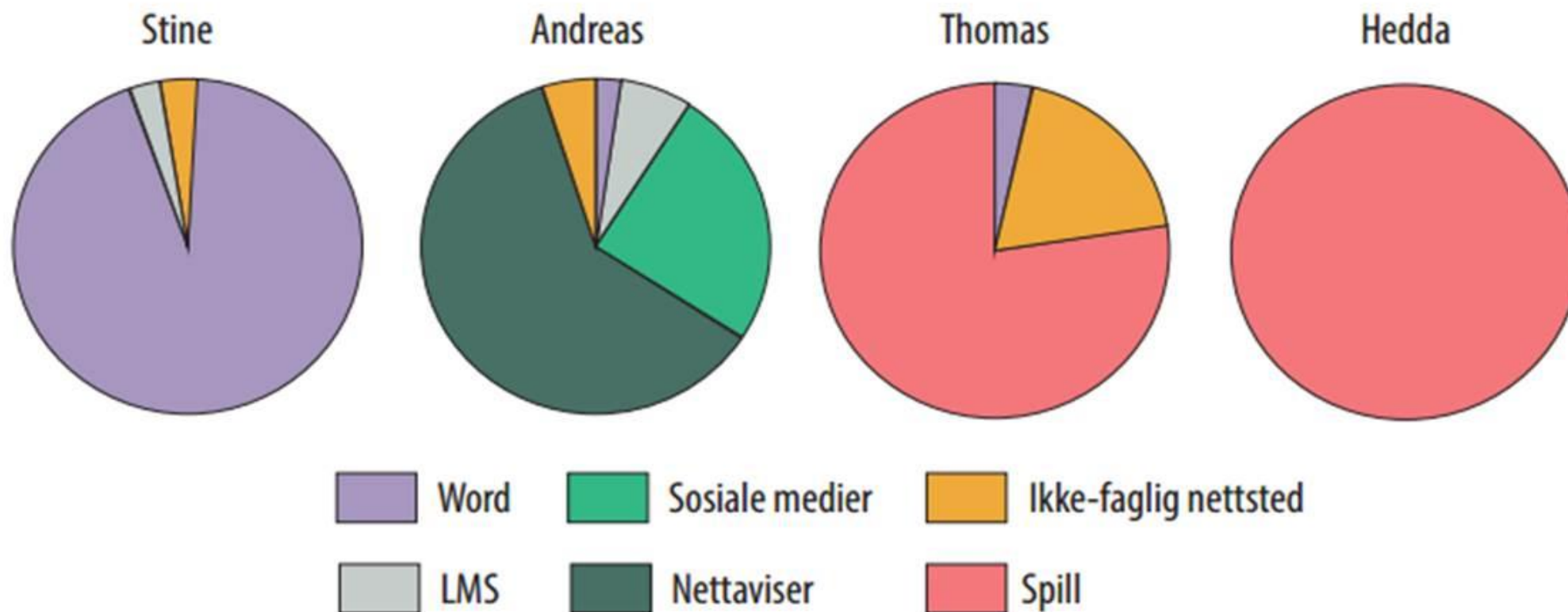

Historietimen

~~Hurtigruten~~ minutt for minutt

Helt siden 1893 har passasjerer reist langs Norskekysten med Hurtigruten. Turen blir kalt "Verdens vakreste sjøreise". Nå kan alle reise med - samtidig - i verdens lengste TV-program! Spektakulære fjorder, midnattsol og ekte norsk natur danner rammen rundt den fem og et halvt døgn lange turen fra Bergen til Kirkenes. Vi sender hele turen, direkte, minutt for minutt i 134 timer!

Nyeste episoder ▼

Figur 3 Hva bruker fire elever pc-en til i løpet av en skoletime (45 minutter) der læreren har helklasseundervisning?

Intervjuer: Hvordan er det dere bestemmer hva dere skal bruke PC-en til?

Thomas: Det kommer jo an på hvordan vi føler oss, eller jeg i hvert fall.

Intervjuer: Ja?

Hedda: Det kommer an på helt hva jeg har lyst til. – Hvis vi har lyst så noterer vi i timen, følger med, for eksempel i historie og filosofi, så tar jeg alltid notater, fordi det er så vanskelig, men hvis vi føler for å ikke følge med i norsk så sitter vi på VG eller Facebook eller hva som helst.

Andreas: Det er meg, hva jeg...

Stine: Det er oss selv, tror jeg

Andreas: ...hva jeg har lyst til

Intervjuer: [peker på bilder fra videofilmene der elevene er på Internett] ja, for sånn som på disse bildene her (...) så har dere valgt å gå inn på nettsider og spill og aviser og litt forskjellig

Stine: Mm

Intervjuer: Når er det dere vet at dere kan gjøre det? Eller når...

Andreas: Når læreren underviser

Hvilke tekster vil elevene bruke som kilde?

«Så mye plass krever
kjøttforbruket»
Rapport/faktatekst

«Protein»
(informasjonstekst om
proteiner i kjøtt)

«Min virkelighet»
Personlig blogginnlegg

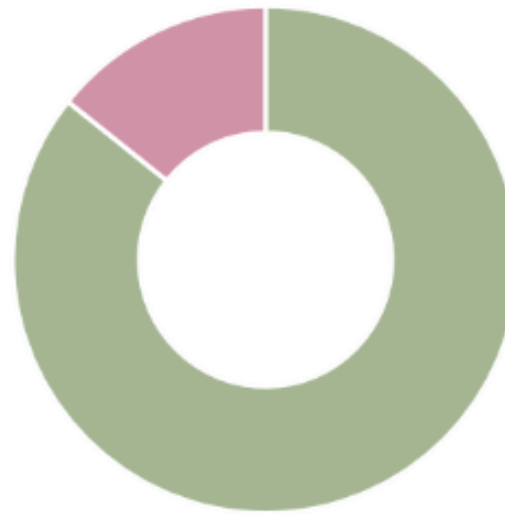
Skriveoppgave til de 8 vg3-elevne: fagtekst om kjøttforbruk
Hvordan vurderer de ulike kilders troverdighet?

Ville du brukt teksten i din egen fagtekst om kjøttforbruk?

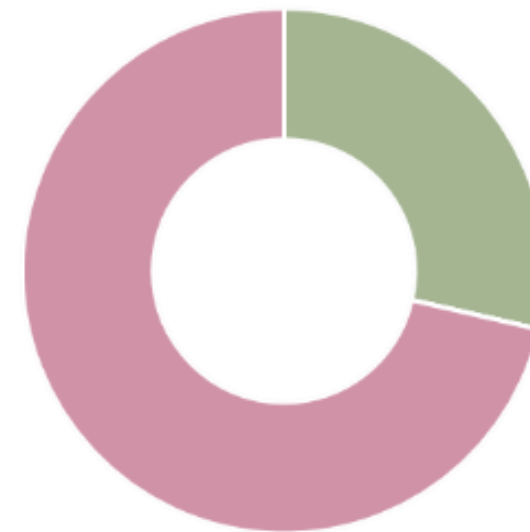
Så mye plass krever
kjøttforbruket

Protein

Min virkelighet

■ Ja ■ Ja, men ville dobbeltsjekket informasjonen ■ Tvilende ■ Nei

Om Framtiden i våre hendes tekst

Intervjuer: Men hva tror du? Får du inntrykk av at de kan mye om det [kjøttforbruk]?

Kristin: Ehh, ja. Ja fordi de tar jo opp... De tar jo faktisk med arealmål og tall og diverse ting da, og bruker liksom at det er 7 billiarder [sic.] i verden og diverse ting, så de bruker tall. Og derfor tror jeg litt mer på det. For de har liksom et mer korrekt tall på det.

Kjetil: Gode argumenter. Det er ikke noe tvil om det egentlig. De snakker veldig tydelig, det er ikke noe tull og tøys, de snakker veldig konkret og de.. ja. Det er jo tall.

Intervjuer: Kunne du tenke deg noen grunn til at de ikke skulle snakket sant?

Maria: Matprat? Nei egentlig ikke. Nei, jeg tror ikke de har noen grunn til å lyve. For det ser ikke ut som at de har noen reklame eller sånt, på siden. Så de hadde jo vært sånn, hvis de for eksempel hadde reklamert for Tine da, også skriver de «melk er superbra for deg, kjøp masse melk...» Så kunne det vært sånn sketchy. Men det er veldig sånn, det er ikke noe reklame i det hele tatt.

Om Sophie Elise Isachsens tekst

Tonje: Jeg ville ikke brukt den i oppgaven min. Rett og slett fordi det er et blogginnlegg. Med mindre jeg skulle sett, vist et synspunkt. Veldig på den ene siden. For hun har jo mange gode argumenter nedover som kan fungere alene. Men det ser ikke så veldig troverdig ut å ha en blogg på kildelista. Og da...ville jeg eventuelt prøvd å finne det et annet sted. Det samme.

Hva skjer med oss når vi leser mye på nett?

- Kognitiv tålmodighet (Maryanne Wolf)
- Skumllesing som «default mode»

Hva kan vi gjøre for å
fremme kritisk tenkning?

INFORMASJON
≠ KUNNSKAP

Vis frem uenighet og motstridende fremstillinger

Акцион